EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 17. 1. 2018
COM(2018) 23 final

2018/0007 (NLE)

Návrh

ODPORÚČANIE RADY

o podpore spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby

{SWD(2018) 13 final}

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

• Dôvody a ciele návrhu

Ako predseda Juncker zdôraznil vo svojom prejave o stave Únie za rok 2017: *„V mojich očiach je Európa viac než len jednotný trh. Viac ako peniaze, viac ako euro. Vždy bola o hodnotách“*[1]. Ako sa uvádza v článku 2 Zmluvy o Európskej únii: „Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. *Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.“*

Tieto spoločné hodnoty sú základom našich vnútroštátnych demokracií a vyjadrujú, kto sme. Okrem toho tvoria štruktúru našej Únie, ktorá spojila krajiny, komunity a ľudí v jedinečnom politickom projekte, vďaka ktorému Európa poznala najdlhšie obdobie mieru. Tieto prínosy siahajú od preklenutia najhlbších rozporov Európy bezprostredne po druhej svetovej vojne po zjednotenie Európy s krajinami strednej a východnej Európy po roku 1989. Pokojná, sociálna a demokratická Únia je postavená na týchto hodnotách, ktoré platia nielen v Európe, ale sú to hodnoty, ktoré Úniu zastupujú vo svete.

Ako sa zdôrazňuje v Diskusnom dokumente Komisie o sociálnom rozmere Európy: „európske spoločnosti sú v porovnaní so zvyškom sveta prosperujúce a žijú si v hojnosti. Majú najvyššie úrovne sociálnej ochrany na svete a pokiaľ ide o blahobyt, ľudský rozvoj a kvalitu života, radia sa na najvyššie priečky“[2]. Napriek tomu, že Únia zažíva výrazný rast a nezamestnanosť je na najnižšej úrovni od roku 2009, keď sa opýtate na budúcnosť, mnohí vyjadrujú znepokojenie a obavy, najmä pokiaľ ide o budúce generácie. Únia a jej členské štáty čelia rôznym výzvam vrátane populizmu, xenofóbie, rozdeľujúceho nacionalizmu, diskriminácie, šírenia falošných správ a dezinformovania, ako aj výzve týkajúcej sa radikalizácie. Tento fenomén by mohol vážne narušiť základy našich demokracií, mohol by narušiť dôveru v právny štát a demokratické inštitúcie a brániť pocitu spolupatričnosti v rámci európskych spoločností a medzi nimi.

Naša demokracia môže fungovať, len ak bude legitímna v očiach občanov, ktorým slúži, na vnútroštátnej úrovni, ako aj v rámci celej Únie. Existujú znepokojivé znaky, že potrebné znalosti o našich spoločných hodnotách a úlohe vnútroštátnej a európskej demokracie nie sú dostatočne zakorenené, z čoho vyplýva riziko ich erózie a spochybnenia súdržnosti našich spoločností v členských štátoch a aj na úrovni EÚ. Presadzovanie týchto spoločných hodnôt zakotvených v článku 2 Zmluvy o Európskej únii je rozhodujúce pre posilnenie našich vnútroštátnych demokracií a upevnenie našej Únie.

Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie a odborná príprava na všetkých úrovniach sú nevyhnutné na zabezpečenie sociálnej mobility a sociálneho začlenenia, poskytovanie znalostí a zručností našim občanom, aby uspeli na pracovnom trhu, ale aj presadzovanie kompetencií pre kritické myslenie a hlbšie pochopenie našich spoločných hodnôt.

---

[1] Prejav o stave Únie, 13. septembra 2017, — https://ec.europa.eu/commission/state-union-2017_sk.

[2] Pozri Diskusný dokument Komisie o sociálnom rozmere Európy, COM/2017/0206 final, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-social-dimension-europe_sk.pdf.

V niektorých členských štátoch vzdelávanie zahŕňa vyučovanie občianskej náuky. Môže ísť o vyučovanie dôvodov, prečo sa členské štáty rozhodli dobrovoľne spolupracovať a integrovať sa v Európskej únii. Nedostatočná informovanosť o základoch EÚ, dôvodoch jej vzniku a jej základnom fungovaní napomáha dezinformáciám a zabraňuje tvorbe informovaných názorov o jej konaní. Znalosti o sociálnej, náboženskej a kultúrnej rozmanitosti, dedičstve, tradíciách a politických reáliách vlastnej krajiny, iných členských štátov a ostatných krajín na svete sú navyše nevyhnutné pre vzájomný rešpekt, porozumenie a spoluprácu v rámci členských štátov a medzi nimi a všeobecne so svetom.

Pomôže to chrániť demokraciu na všetkých úrovniach, a tým prispieť k všeobecnému pocitu spolupatričnosti na európskej úrovni.

Toto odporúčanie vychádza z našich štyroch cieľov: podporovanie spoločných hodnôt na všetkých úrovniach vzdelávania, uľahčovanie inkluzívnejšieho vzdelávania, podporovanie európskeho rozmeru vyučovania bez toho, aby boli dotknuté vnútroštátne výsady v tejto oblasti, ako aj podporovanie učiteľov a vyučovania. Nabáda členské štáty a Komisiu, aby si vymieňali osvedčené postupy a informácie a vypracúvali politiky na vnútroštátnej úrovni a aj na úrovni EÚ. Záväzky členských štátov sú dobrovoľné a každý členský štát rozhoduje o prístupe, ktorý zaujme pri ich vykonávaní.

Komisia na dosiahnutie týchto cieľov a podporenie členských štátov v ich úsilí podnikne kroky na zvýšenie virtuálnych výmen medzi školami, najmä prostredníctvom siete eTwinning, a podporenie školskej mobility v rámci programu Erasmus+. Európske štrukturálne a investičné fondy môžu pomôcť podporiť odbornú prípravu učiteľov alebo financovať infraštruktúru, ktorá umožňuje inkluzívne vzdelávanie.

- **Kontext**

Toto odporúčanie vychádza z *Parížskej deklarácie o podpore občianstva a spoločných hodnôt slobody, tolerancie a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania*, ktorá bola prijatá na neformálnom zasadnutí ministrov školstva 17. marca 2015 v Paríži. Ministri vzdelávania v Parížskej deklarácii požadovali opatrenia na všetkých úrovniach vlády na posilnenie úlohy vzdelávania pri presadzovaní občianstva a spoločných hodnôt, posilnení sociálnej súdržnosti a pomoci mladým ľuďom, aby sa stali zodpovednými, otvorenými a aktívnymi členmi našich rôznorodých a inkluzívnych spoločností[3]. Identifikovali aj štyri prierezové ciele pre spoluprácu na úrovni EÚ:

- zabezpečiť, aby deti a mladí ľudia získali sociálne, občianske a medzikultúrne zručnosti prostredníctvom presadzovania demokratických hodnôt a základných práv, sociálneho začlenenia a nediskriminácie, ako aj aktívneho občianstva,
- posilňovať kritické myslenie a mediálnu gramotnosť, najmä používanie internetu a sociálnych médií, na vytvorenie odolnosti proti rozkladným tvrdeniam, polarizácii a indoktrinácii,
- podporovať rozvoj vzdelávania znevýhodnených detí a mladých ľudí zabezpečením toho, že naše systémy vzdelávania a odbornej prípravy budú vychádzať v ústrety ich potrebám,

[3] Parížska deklarácia, 17. marca 2015 – http://ec.europa.eu/education/news/20150316-paris-education_en.

- podporovať medzikultúrny dialóg prostredníctvom všetkých foriem vzdelávania v spolupráci s inými relevantnými politikami a zainteresovanými stranami.

Toto odporúčanie takisto nadväzuje na činnosti stanovené v *Oznámení Komisie o podpore predchádzania radikalizácii vedúcej k násilnému extrémizmu*[4], ktoré bolo prijaté po teroristických útokoch v Európe. Zdôraznila sa v ňom významná úloha, ktorú vzdelávanie zohráva pri identifikácii a ochrane mladých ľudí vystavených riziku radikalizácie a riešení základných príčin radikalizácie.

Okrem toho v Rímskej deklarácii[5] z 25. marca 2017 sa vyhlasuje, že Únia by mala byť „Únia, v ktorej dostanú mladí ľudia najlepšie vzdelanie a najlepšiu odbornú prípravu, v ktorej môžu študovať a nájsť pracovné príležitosti na celom kontinente; Únia, ktorá chráni naše kultúrne dedičstvo a podporuje kultúrnu rôznorodosť.“

V bielej knihe o budúcnosti Európy[6] Komisia zdôrazňuje úlohu, ktorú hodnoty zohrávajú pri prispievaní k tvorbe spoločnej histórie tak, že „obeť, ktorú priniesli predchádzajúce generácie, by nikdy nemala byť zabudnutá. *Hodnoty ako ľudská dôstojnosť, sloboda a demokracia boli ťažko vykúpené.* Nikdy sa ich nemôžeme zrieknuť. Hoci vzťah dnešných Európanov k mieru nie je rovnaký, aký mali ich rodičia alebo starí rodičia, tieto základné hodnoty nás naďalej spájajú.“ Túto predstavu ďalej podčiarkuje myšlienka, že mier trvajúci 70 rokov svedčí o našich spoločných hodnotách a vzájomnom porozumení.

Komisia vo svojom diskusnom dokumente o využití globalizácie[7] pripomenula, že „rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a odbornej príprave je účinným spôsobom prerozdelenia bohatstva v spoločnosti. Začať pritom treba vysokým štandardom základného vzdelania a prístupom k odbornej príprave a rozvoju zručností pre všetky vekové kategórie.“

Komisia pred diskusiou v rámci programu vedúcich predstaviteľov o vzdelávaní a kultúre, ktorá sa konala v novembri 2017 v Göteborgu, zverejnila ako svoj príspevok do diskusie oznámenie o posilňovaní európskej identity vzdelávaním a kultúrou[8]. V texte sa zdôrazňuje, že je „v spoločnom záujme všetkých členských štátov, aby využili plný potenciál vzdelávania a kultúry ako hybných síl pre tvorbu pracovných miest, sociálnu spravodlivosť či aktívne občianstvo a príležitosti na zažívanie európskej identity v celej jej rozmanitosti.“

- **Súlad s existujúcimi ustanoveniami v tejto oblasti politiky**

Okrem uvedených iniciatív sa v spoločnej správe Rady a Komisie z roku 2015 o vykonávaní strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020)[9] uvádza, že „Vzdelávanie a odborná príprava zohrávajú dôležitú úlohu pri zabezpečovaní toho, aby sa naše spoločné občianske a humanistické hodnoty zachovali a odovzdali budúcim

---

4 Oznámenie Komisie: Podpora predchádzania radikalizácii vedúcej k násilnému extrémizmu; COM(2016) 379 final.

5 http://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration/

6 Biela kniha o budúcnosti Európy: Úvahy a scenáre pre štáty EÚ-27 k vývoju do roku 2025; COM 2017(2025) final.

7 Diskusný dokument o využití globalizácie, 10. mája 2017 – https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_en.

8 Oznámenie Komisie: Posilňovanie európskej identity vzdelávaním a kultúrou; COM(2017) 673 final.

9 Spoločná správa Rady a Komisie o vykonávaní strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020): Nové priority pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, (Ú. v. EÚ C 417, 15.12.2015).

generáciám s cieľom podporovať slobodu myslenia a prejavu, sociálne začleňovanie a rešpekt voči ostatným, ako aj zabrániť diskriminácii vo všetkých jej formách a bojovať proti nej“ a ďalej sa v nej navrhlo „inkluzívne vzdelávanie, rovnosť, spravodlivosť, nediskriminácia a podpora občianskych kompetencií“ ako nová prioritná oblasť pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave.

Komisia vykonala široký súbor špecifických opatrení a činností. Medzi nimi je zriadenie pracovnej skupiny ET 2020 pre podporovanie občianstva a spoločných hodnôt; organizácia iniciatívy vzorov ľudí, ktorí sa angažujú v činnostiach na podporu sociálneho začleňovania a zamedzenie vylúčeniu a radikalizácie; súbor nástrojov pre mladých pracovníkov a mládežnícke organizácie pracujúce s mladými ľuďmi ohrozenými marginalizáciou; Európske ocenenie pre sociálne začleňovanie prostredníctvom športu; a sprístupnenie vyše 400 miliónov EUR na každoročné financovanie nadnárodných partnerstiev prostredníctvom programu Erasmus+ na rozvoj inovačných politických prístupov a postupov na miestnej úrovni s dôrazom na sociálne začleňovanie, podporu spoločných hodnôt a medzikultúrne porozumenie.

Komisia okrem toho v balíku o investovaní do európskej mládeže [10] uviedla svoju stratégiu pre kvalitné, inkluzívne vzdelávanie zamerané na budúcnosť s konkrétnymi iniciatívami. Komisia v tejto súvislosti navrhla opatrenia týkajúce sa inkluzívneho vzdelávania a podporovania spoločných hodnôt vrátane trvalého rozvoja učiteľov, ďalšieho rozvoja európskeho súboru nástrojov pre školy, ako aj využívania prostriedkov programov Erasmus+ a Horizont 2020 na presadzovanie osvedčených postupov v oblasti inkluzívneho vzdelávania.

Ďalšie iniciatívy súvisiace s týmto odporúčaním sú:

- odporúčanie Komisie z roku 2013 o investovaní do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia[11], v ktorom zdôraznila, že je potrebné zabezpečiť kvalitné vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve a zlepšiť vplyv systémov vzdelávania na rovnaké príležitosti,
- závery Rady z roku 2014 o pracovnom pláne pre kultúru na obdobie 2015 – 2018, v ktorom sa kladie priorita na politickú spoluprácu EÚ na príspevku kultúry k sociálnemu začleneniu, vychádzajúc zo záväzkov voči kultúrnej rozmanitosti a medzikultúrneho dialógu v európskom pláne pre kultúru,
- závery Rady o rozvoji mediálnej gramotnosti a kritického myslenia prostredníctvom vzdelávania a odbornej prípravy z roku 2016, v ktorých sa členské štáty zhodli, že mediálna gramotnosť, kritické myslenie a digitálne schopnosti sú zručnosti, ktoré sú základnými podmienkami aktívnej účasti na demokratickom živote a zlepšenia zamestnateľnosti, ktoré by preto mali získať učiaci sa každého veku,
- v záveroch Rady z roku 2017 o úlohe práce s mládežou pri podpore rozvoja mladých ľudí sa členské štáty dohodli posilniť spoluprácu, partnerské učenie a výmenu, pokiaľ ide o podporu a rozvoj životných zručností u mladých ľudí,

[10] Oznámenie Komisie: Zlepšiť a zmodernizovať vzdelávanie, COM(2016) 941; Oznámenie Komisie: Rozvoj škôl a excelentná výučba: kľúč pre výborný štart do života, COM(2017) 248; Oznámenie Komisie o novom programe EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie, COM(2017) 247.

[11] Odporúčanie Komisie z 20. Februára 2013: Investovať do detí: východisko z bludného kruhu znevýhodnenia; 2013/112/EÚ.

- vynovený rámec kľúčových zručností pre celoživotné vzdelávanie z roku 2018[12], v ktorom sa opisujú občianske zručnosti ako schopnosť konať ako zodpovední ľudia a plne sa zúčastňovať na občianskom a sociálnom živote, založené na pochopení sociálnych, ekonomických a politických koncepcií a štruktúr, ako aj na globálnom rozvoji a udržateľnosti. Väčší význam, ktorý sa v tejto revízii rámca kľúčových zručností prikladá občianskym zručnostiam, vyzdvihuje úlohu občianstva, demokratických hodnôt a ľudských práv v dnešnej čoraz prepojenejšej globálnej spoločnosti. Uznáva význam posilnenia postavenia jednotlivcov, aby konali ako zodpovední, aktívni občania schopní prispievať k pokojným, tolerantným, inkluzívnym a bezpečným spoločnostiam. V tejto súvislosti sa ďalej posilňuje mediálna gramotnosť a medzikultúrne zručnosti,
- Európsky rok kultúrneho dedičstva 2018, ktorého cieľom je zvýšiť informovanosť o spoločnej histórii a hodnotách a povzbudiť ľudí, aby skúmali bohaté a rôznorodé kultúrne dedičstvo Európy,
- Akčný plán Komisie pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín[13] z roku 2016, v ktorom sa zdôrazňuje, že integrácia je základnou podmienkou pre blahobyt, prosperitu a súdržnosť európskych spoločností v budúcnosti a je spoločným záujmom všetkých členských štátov,
- závery Rady z roku 2017 o opatreniach nadväzujúcich na oznámenie Komisie z 12. apríla 2017 o ochrane migrujúcich detí, v ktorom sa zdôrazňuje význam rovnakého, včasného prístupu k formálnemu, inkluzívnemu vzdelávaniu vrátane vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve,
- závery Rady o urýchlení procesu integrácie Rómov z roku 2016, v ktorých sa členské štáty vyzývajú zvýšiť úsilie o presadenie rovnakého prístupu k inkluzívnemu všeobecnému kvalitnému vzdelávaniu,
- závery Rady z roku 2017 o začleňovaní v rozmanitosti s cieľom dosiahnuť vysokú kvalitu vzdelávania pre všetkých, v ktorých sa členské štáty dohodli na zriadení opatrení na podporu demokratickej a inkluzívnej školskej kultúry, vývoji opatrení, ktoré umožnia včasnú identifikáciu a prevenciu sociálneho vylúčenia a povzbudia užšiu spoluprácu medzi vzdelávaním a inými relevantnými oblasťami, ako sú kultúra, mládež, šport, zamestnanosť, sociálne zabezpečenie, bezpečnosť a iné kanály práce na sociálnom začleňovaní,
- Európsky zbor solidarity, ktorý mladým ľuďom poskytuje príležitosť vykonávať dobrovoľnícku prácu alebo pracovať vo svojej vlastnej krajine či v zahraničí na projektoch, z ktorých majú prospech komunity a ľudia v celej Európe Spája mladých ľudí, aby budovali inkluzívnejšiu spoločnosť, pričom sa podporujú zraniteľní ľudia a reaguje na spoločenské výzvy,
- Referenčný rámec zručností pre demokratickú kultúru Rady Európy z roku 2016.

Súlad s ostatnými politikami Únie

12 [*ODKAZ BUDE PRIDANÝ PO PRIJATÍ*]

13 Oznámenie Komisie: Akčný plán pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín; COM(2016) 377 final.

Hlavným cieľom tohto odporúčania je presadzovať spoločné hodnoty, inkluzívne vzdelávanie a európsky rozmer výučby. Odporúčanie dopĺňa prebiehajúcu prácu Komisie na vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv[14] tým, že ďalej podporuje „právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, aby si jednotlivec udržal a získal zručnosti, ktoré mu umožnia plne sa zapojiť do života spoločnosti a úspešne zvládať zmeny postavenia na trhu práce.“

Toto odporúčanie je tiež v súlade s cieľmi vyjadrenými v správe o občianstve EÚ za rok 2017[15], kde Komisia uznala, že je potrebné pretrvávajúce úsilie na zabezpečenie, aby všetci občania EÚ poznali svoje práva a mohli sa plne zúčastňovať na európskom demokratickom procese. Zdôraznila, že zvyšovanie povedomia o občianstve EÚ a hodnotách, ktoré sú s ním spojené, medzi mladými Európanmi, ktorí dosiahli vek oprávňujúci na účasť vo voľbách, a medzi tými, ktorí nadobúdajú štátnu príslušnosť členského štátu, ako aj v spoločnosti ako celku si vyžaduje spoločné úsilie všetkých zúčastnených strán na všetkých úrovniach – členských štátov vrátane ich miestnych a regionálnych orgánov, inštitúcií EÚ a občianskej spoločnosti.

2. PRÁVNY ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

• Právny základ

Táto iniciatíva je v súlade s článkami 165 a 166 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). V článku 165 sa stanovuje, že Únia prispieva k rozvoju kvalitného vzdelávania podporovaním spolupráce medzi členskými štátmi, a ak je to potrebné, podporovaním a doplňovaním činnosti členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah a organizáciu ich vzdelávacích systémov. V článku 166 sa stanovuje, že Únia uskutočňuje politiku odborného vzdelávania, ktorá podporuje a dopĺňa činnosť členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah a organizáciu odborného vzdelávania.

Touto iniciatívou sa nenavrhuje rozšírenie regulačnej právomoci EÚ, ani povinných záväzkov členských štátov. Členské štáty sa na základe svojej vnútroštátnej situácie rozhodnú, ako budú toto odporúčanie Rady vykonávať.

• Subsidiarita (v prípade inej ako výlučnej právomoci)

Hoci mnohé členské štáty zaviedli do praxe viaceré opatrenia na podporu inkluzívnych vzdelávacích systémov a presadzovanie spoločných hodnôt na vnútroštátnej úrovni, je potrebná väčšia spolupráca na európskej úrovni.

Pridaná hodnota opatrení na úrovni EÚ spočíva v schopnosti EÚ:

- podporovať spoločné chápanie významu spoločných hodnôt,
- podporovať prácu členských štátov na vykonávaní opatrení na vnútroštátnej a regionálnej úrovni s cieľom presadzovať spoločné hodnoty,
- financovať iniciatívy v oblasti mobility a twinningu a iné nadnárodné projekty,
- uľahčiť spoločné využívanie vedomostí, odborných znalostí a osvedčených postupov.

[14] Oznámenie Komisie: Vytvorenie Európskeho piliera sociálnych práv; COM/2017/0250 final.

[15] Správa Komisie: Posilnenie práv občanov v Únii demokratickej zmeny – Správa o občianstve EÚ na rok 2017; COM/2017/030 final.

- **Proporcionalita**

Návrhom sa posilňuje spoločné chápanie hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby tým, že demonštruje, ako ich možno presadzovať prostredníctvom vzdelávania. Členským štátom a Komisii uľahčuje výmenu osvedčených postupov a informácií a vypracúvanie politík na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ. Keďže záväzky, ktoré prijmú členské štáty, budú dobrovoľné a každý členský štát rozhoduje o prístupe, ktorý zaujme pri vykonávaní opatrení zameraných na presadzovanie spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru vo výučbe, opatrenie sa považuje za proporcionálne.

- **Výber nástroja**

Odporúčanie Rady je vhodným nástrojom v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, kde má EÚ podpornú právomoc, pričom ide o nástroj, ktorý sa často využíva v rámci európskych opatrení v oblastiach vzdelávania a odbornej prípravy. Týmto právnym nástrojom sa preukazuje záväzok členských štátov voči opatreniam uvedeným v texte a poskytuje sa silnejší politický základ pre spoluprácu v tejto oblasti, pričom sa plne rešpektuje právomoc členských štátov, pokiaľ ide o vzdelávanie a odbornú prípravu.

3. VÝSLEDKY HODNOTENÍ *EX POST*, KONZULTÁCIÍ SO ZAINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU

- **Hodnotenia *ex post*/kontroly vhodnosti existujúcich právnych predpisov**

Neuplatňuje sa.

- **Konzultácie so zainteresovanými stranami**

Online verejná konzultácia sa začala 19. mája 2017 a skončila sa 11. augusta 2017. Celkovo prišlo **1 124 odpovedí** vrátane vyše 200 pozičných dokumentov, čo dokazuje veľký záujem o túto iniciatívu. Odpovede odhalili prakticky jednomyseľnú zhodu (95 %), pokiaľ ide o úlohu vzdelávania pri pomáhaní mladým ľuďom „pochopiť význam spoločných hodnôt a dodržiavať tieto hodnoty“ a pokiaľ ide o to, že EÚ by mala členským štátom pomôcť v tejto úlohe (98 %). Výsledky týchto konzultácií sú k dispozícii online.

Hlavné závery konzultácie sú tieto:

- väčšina **respondentov (62,6 %) sa domnieva, že vzdelávanie už zohráva silnú úlohu**, keď pomáha mladým ľuďom pochopiť význam spoločných hodnôt a dodržiavať ich, ale značný podiel, takmer 40 % respondentov, si myslí, že vzdelávanie by mohlo dokázať viac,
- takmer všetci respondenti (98 %) súhlasia s tým, že je **potrebné presadzovať inkluzívne vzdelávanie** zamerané na potreby všetkých učiacich sa, a 16 % sa domnieva, že vzdelávanie to v súčasnosti robí. Veľká celková podpora bola vyjadrená pre nástroje EÚ. Financovanie EÚ (93,3 %), podpora spolupráce medzi školami a univerzitami na podporenie inovácií a modernizácie (91,6 %), vzdelávacej mobility študentov (91,5 %) a krátkodobých výmen žiakov v školách (88,2 %) sa vnímajú ako najúčinnejšie,
- takmer všetci respondenti (93,2 %) považujú za dôležité alebo veľmi dôležité, aby ľudia **zvýšili svoje porozumenie histórie, kultúry a hodnôt EÚ** a ostatných členských štátov, aby úplne pochopili svoju úlohu ako zodpovedného a aktívneho člena európskych spoločností.

Okrem toho sa konali mnohé rôzne konzultačné stretnutia a podujatia.

Stretnutia, kde sa zhromaždili príspevky členských štátov, sú: stretnutie skupiny na vysokej úrovni (vedúci pracovníci ministerstiev vzdelávania) 15. – 16. júna 2017 (Estónsko); a tri stretnutia generálnych riaditeľov: stretnutie zástupcov vysokoškolského vzdelávania, 13. – 14. marca 2016; a stretnutie zástupcov škôl, 10. – 11. apríla 2016 (Malta) a 18. – 19. septembra 2017 (Estónsko).

Medzi podujatiami, kde boli zhromaždené príspevky od zainteresovaných strán, boli: konferencia *Jean Monnet*, 15. novembra 2015[16]; kolokvium, ktoré uvádzal prvý podpredseda Timmermans v spolupráci s komisárkou Jourovou a komisárom Oettingerom, o médiách a demokracii vrátane úlohy etického žurnalizmu a mediálnej gramotnosti pre demokraciu a pluralistické spoločnosti[17]; dialógy Komisie na vysokej úrovni s náboženskými a nekonfesionálnymi organizáciami venované v roku 2016 integrácii a európskym hodnotám; kolokvium, ktoré uvádzal komisár Navracsics o podporovaní integrácie a základných hodnôt prostredníctvom vzdelávania, 26. mája 2016[18]; Európske fórum vzdelávania, odbornej prípravy a mládeže[19] a tematické stretnutie s občianskou spoločnosťou[20], 19. – 21. októbra 2016; uskutočnili sa aj konzultácie s organizáciami občianskej spoločnosti na osobitnom participatívnom seminári v decembri 2015 a so sociálnymi partnermi a mládežníckymi organizáciami v januári 2016. Napokon, odporúčanie nadväzuje na závery z kolokvia Komisie o základných právach z roku 2015 venovaného predchádzaniu antisemitskej a protimoslimskej nenávisti a boju proti nej, a to aj prostredníctvom vzdelávania[21].

Účastníci uvedených stretnutí vyjadrili silnú podporu a záujem o skúmanie toho, ako môže inkluzívne vzdelávanie pomôcť presadzovať spoločné hodnoty a úlohu, ktorú môže v tomto ohľade zohrávať Európska únia.

Pracovná skupina ET 2020 pre podporu občianstva a spoločných hodnôt slobody, tolerancie a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania zorganizovala viaceré aktivity partnerského učenia o týchto otázkach. Hlavné posolstvá z týchto aktivít partnerského učenia zahŕňali[22]:

- vzdelávanie by malo presahovať rámec rovných príležitostí, aby sa zaistilo začlenenie širokej škály účastníkov vzdelávania a smerovanie k skutočnej rovnosti vo vzdelávaní,
- študenti a pedagógovia musia zažiť hodnoty. Hodnoty sa musia zažiť, nie vyučovať; demokratické hodnoty sa musia odohrávať v učebni napríklad prostredníctvom učenia sa prostredníctvom projektov a školy musia

16 Pozri bližšie informácie na sídle http://ec.europa.eu/education/events/20151109-jean-monnet-conference_sk.

17 Pozri závery na http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-50/2016-fundamental-colloquium-conclusions_40602.pdf.

18 Pozri správu na sídle http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/201605-colloquium-report-radicalisation_en.pdf.

19 Pozri správu na sídle https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/flash-report-ety-forum-2016_en.pdf.

20 Pozri správu na sídle https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/flash-report-cso-day-2016_en.pdf.

21 Pozri závery na sídle http://ec.europa.eu/justice/events/colloquium-fundamental-rights-2015/files/fundamental_rights_colloquium_conclusions_sk.pdf.

22 Pozri hlavné posolstvá z aktivít partnerského učenia o kritickom myslení a mediálnej gramotnosti, sociálnych a občianskych zručnostiach, inkluzívnom vzdelávaní a vzdelávaní učiteľov na sídle http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups/citizenship-common-values_en.

podporovať aktívnu účasť študentov, rodičov, učiteľov a širšej komunity, v rámci prístupu, ktorý sa nazýva celoškolský prístup,

- malo by sa viac zamerať na aktivity založené na hodnotách v spoločenstve pre deti ohrozené vylúčením; t. j. nielen pre osoby, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, ale aj pre tých, ktorí boli suspendovaní alebo vylúčení z jednej alebo viacerých škôl a marginalizovaní. Odzneli aj žiadosti o väčšiu podporu vrátane finančnej podpory pre iniciatívy druhej/tretej šance, individuálne učenie prispôsobené individuálnym potrebám a mentorstvo pre marginalizované a vylúčené deti.

- **Získavanie a využívanie expertízy**

Tento návrh je založený na širokom súbore správ a štúdií, ako aj na odborných znalostiach získaných prostredníctvom aktivít partnerského učenia a stretnutí pracovnej skupiny ET 2020 pre podporu občianstva a spoločných hodnôt slobody, tolerancie a nediskriminácie prostredníctvom vzdelávania.

Práca Európskej agentúry pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania[23] sa zameriava na zabezpečenie rovnosti, rovnakých príležitostí a práv pre všetkých učiacich sa, najmä pre tých, ktorým hrozí riziko marginalizácie a vylúčenia, ako sú študenti so zdravotným postihnutím a/alebo špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Táto agentúra prispieva k tvorbe politiky EÚ pomocou svojich správ a publikácií, a to aj o vzdelávaní v ranom detstve, predčasnom ukončení školskej dochádzky učiacich sa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a posilnení postavenia učiteľov na presadzovanie inkluzívneho vzdelávania.

Práca Agentúry Európskej únie pre základné práva, ktorá má osobitnú úlohu poskytovať nezávislé poradenstvo založené na dôkazoch o základných právach a komunikovať a zvyšovať informovanosť o základných právach s cieľom zabezpečiť, aby boli práva ľudí žijúcich v EÚ chránené.

Záverom dôkazov získaných z analytických správ akademickej siete NESET II (Sieť expertov na sociálne aspekty vzdelávania a odbornej prípravy)[24] bolo, že systémy vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré spĺňajú vysoké normy kvality pre všetkých, podporujú personalizované, inkluzívne prístupy, ktoré zapájajú rodičov, podporujú včasnú intervenciu a zameriavajú sa na znevýhodnených učiacich sa, najmä v hlavnom vzdelávacom prúde, môžu byť silnou hybnou silou sociálneho začleňovania. Sieť NESET II podobne zdôraznila, že

[23] Táto agentúra je nezávislá organizácia, ktorá pôsobí ako platforma pre spoluprácu ministerstiev vzdelávania členských štátov EÚ. Jej hlavný cieľ je pomáhať im zlepšovať ich vzdelávacie politiky a postupy prostredníctvom informácií založených na dôkazoch a navrhovať vykonávanie inkluzívnych vzdelávacích politík. Agentúra je financovaná z prostriedkov programu Erasmus+ a príspevkov vnútroštátnych ministerstiev. Členmi agentúry je 27 členských štátov, ako aj Island, Nórsko a Švajčiarsko.

[24] Politika a postupy pre rovnosť a začleňovanie vo vzdelávaní a prostredníctvom neho: dôkazy a politické usmernenie európskych výskumných projektov financovaných v rámci RP6 a RP7 (2015) http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR1_2015.pdf; Vzdelávacie politiky a postupy na podporu tolerancie, rešpektu rozmanitosti a občianskej zodpovednosti u detí a mladých ľudí v EÚ (2016) c http://nesetweb.eu/en/library/education-policies-and-practices-to-foster-tolerance-respect-for-diversity-and-civic-responsibility-in-children-and-young-people-in-the-eu/.

šikanovanie je urážkou spoločných hodnôt slobody, tolerancie a nediskriminácie, a poskytla prehľad najúčinnejších stratégií a postupov na zamedzenie šikanovaniu a násiliu v školách v celej EÚ[25].

V správe siete EURYDICE o občianskej výchove v škole v Európe (2017), ktorú vypracovala pre Komisiu, sa skúmalo, ako možno občiansku výchovu použiť na vytvorenie príťažlivých a interaktívnych vzdelávacích prostredí prostredníctvom využívania inovačnej pedagogiky na rozvoj znalostí, zručností a prístupov, ktoré mladí ľudia potrebujú, aby sa stali aktívnymi občanmi.

V Monitore vzdelávania a odbornej prípravy (2017) bola vyzdvihnutá aj potreba zvýšiť inkluzívnosť vzdelávacích systémov, lebo vzdelávacie výsledky študentov vo veľkej miere závisia od ich sociálno-ekonomického prostredia.

Pokiaľ ide o pracovnú skupinu ET 2020 a jej špecializované aktivity partnerského učenia, medzi hlavné posolstvá, ktoré treba uviesť v rámci tohto odporúčania, patria tieto:

- vzdelávacie inštitúcie by sa mali stať neoddeliteľnou súčasťou miestneho spoločenstva a mali by podporovať užšiu spoluprácu s občianskou spoločnosťou, mládežníckymi organizáciami, miestnymi orgánmi a podnikateľským sektorom, aby pomohli vzdelávať mladých ľudí,
- demokratická a inkluzívna kultúra učenia sa, ktorá si cení rozmanitosť a umožňuje priestor na dialóg a diskusiu o kontroverzných otázkach, je nevyhnutná na sociálno-ekonomické učenie a získanie sociálnych a občianskych zručností,
- učitelia sa musia podporovať a musí sa posilniť ich postavenie, aby riadili rozmanitosť a rozvíjali sociálne a občianske zručnosti učiacich sa, prostredníctvom počiatočného vzdelávania učiteľov, trvalého profesijného rozvoja, praktických nástrojov a pretrvávajúcej podpory a usmerňovania.

- **Posúdenia vplyvu**

So zreteľom na to, že navrhnuté činnosti dopĺňajú iniciatívy členských štátov, a so zreteľom na ich dobrovoľnú povahu a rozsah očakávaných vplyvov nebolo potrebné vykonať posúdenie vplyvu. Pri vypracúvaní návrhu sa vychádzalo z predchádzajúcich štúdií, z konzultácie s členskými štátmi a z verejnej konzultácie.

- **Regulačná vhodnosť a zjednodušenie**

Neuplatňuje sa.

- **Základné práva**

Cieľom tohto odporúčania je podporiť členské štáty v ich úsilí presadzovať základné práva.

4. VPLYV NA ROZPOČET

Pre túto iniciatívu nie sú potrebné ďalšie zdroje z rozpočtu EÚ.

V náležitých prípadoch sa bude podporovať využívanie programov financovania EÚ, ako sú Erasmus+, Kreatívna Európa a Európa pre občanov, s cieľom podporovať financovanie

[25] Ako zamedziť a bojovať proti šikanovaniu a násiliu v školách: dôkazy a postupy pre stratégie pre inkluzívne a bezpečné školy (2015), http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR2_2015.pdf.

individuálnej vzdelávacej mobility, virtuálne výmeny, projekty spolupráce a dobrovoľnícke činnosti, ktoré slúžia na presadzovanie spoločných hodnôt, začleňovania a porozumenia Európy. Vykoná sa to v súlade s ich príslušným právnym základom, pričom sa zoberie do úvahy ich príslušná finančná kapacita.

5. ĎALŠIE PRVKY

- **Plány vykonávania, spôsob monitorovania, hodnotenia a podávania správ**

Toto odporúčanie sa bude vykonávať prostredníctvom stálej spolupráce v strategickom rámci pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) a v prípadnom následnom rámci. Opatrenia prijaté v reakcii na toto odporúčanie budú podliehať pravidelnému preskúmaniu prostredníctvom týchto rámcov vrátane Monitora vzdelávania a odbornej prípravy.

- **Vysvetľujúce dokumenty (v prípade smerníc)**

Neuplatňuje sa.

- **Podrobné vysvetlenie konkrétnych ustanovení návrhu**

So zreteľom na veľkú rôznorodosť vzdelávacích systémov a na dodržiavanie zásady subsidiarity sa v návrhu identifikujú viaceré odporúčania, ktorými sa členské štáty majú riadiť pri navrhovaní najúčinnejších opatrení na presadzovanie spoločných hodnôt, poskytovanie inkluzívneho vzdelávania a začlenenie európskeho rozmeru do výučby v ich konkrétnom prostredí.

Pokiaľ ide o **presadzovanie spoločných hodnôt**, v návrhu sa odporúča, aby členské štáty

- podporovali poskytovanie osobitnej občianskej a etickej výchovy,
- zlepšovali kritické myslenie a mediálnu gramotnosť,
- povzbudzovali aktívnu účasť študentov, rodičov a učiteľov na riadení školy a aktívnu účasť mladých ľudí v ich miestnych spoločenstvách,
- presadzovali najlepšie postupy, ako sú postupy stanovené v zručnostiach Rady Európy pre demokratickú kultúru.

Pokiaľ ide o **inkluzívne vzdelávanie** pre všetkých učiacich sa, v návrhu sa odporúča

- začlenenie všetkých detí do vzdelávania od raného veku a zároveň poskytovanie podpory pre študentov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, pričom je potrebné poskytovať pružnosť pri prechodoch medzi rôznymi úrovňami vzdelávania; a zabezpečenie dostatočného vzdelávacieho a profesijného poradenstva,
- budovanie na odborných znalostiach a podpore Európskej agentúry pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania.

Pokiaľ ide o **európsky rozmer výučby**, v návrhu sa odporúča

- uľahčenie učenia o EÚ a jej členských štátoch a podporovanie účasti na iniciatívach mobility a eTwinningu a na projektoch v praxi.

S cieľom dosiahnuť vyššie uvedené sa v návrhu odporúča, aby sa učitelia podporovali dostatočnou počiatočnou a ďalšou odbornou prípravou v oblasti občianskeho vzdelávania a inkluzívnej pedagogiky a podporovali sa pri účasti na výmenách a vzdelávacích programoch.

V texte sa navrhujú konkrétne vykonávacie opatrenia, ktoré môžu orgánom členských štátov pomôcť dosiahnuť tieto ciele.

Návrh víta aj zámer Komisie podporovať členské štáty pri plnení uvedených odporúčaní, a to aj prostredníctvom financovania vzdelávacej mobility, vzájomných výmen, projektov spolupráce, dobrovoľníctva a práce s mládežou; partnerského učenia a výmen osvedčených postupov prostredníctvom rámca ET 2020; a pri rozvoji základne dôkazov pre politické reformy.

2018/0007 (NLE)

Návrh

ODPORÚČANIE RADY

o podpore spoločných hodnôt, inkluzívneho vzdelávania a európskeho rozmeru výučby

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej články 165 a 166,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

(1) V článku 2 Zmluvy o Európskej únii sa stanovuje, že „Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv vrátane práv osôb patriacich k menšinám. Tieto hodnoty sú spoločné členským štátom v spoločnosti, v ktorej prevláda pluralizmus, nediskriminácia, tolerancia, spravodlivosť, solidarita a rovnosť medzi ženami a mužmi.“

(2) Únia, ktorá sa inšpiruje týmito hodnotami, dokázala spojiť krajiny, komunity a ľudí v jedinečnom politickom projekte, vďaka ktorému Európa poznala najdlhšie obdobie mieru, čo zároveň prinieslo sociálnu stabilitu a hospodársku prosperitu. Prijatie hodnôt, ktoré sú stanovené v zmluve, členskými štátmi vytvára spoločný základ, ktorý tvorí osobitnú črtu európskeho spôsobu života a identity a vďaka ktorému má Únia svoje miesto na svetovej scéne.

(3) Únia a jej členské štáty čelia rôznym výzvam vrátane populizmu, xenofóbie, rozdeľujúceho nacionalizmu, diskriminácie, šírenia falošných správ a dezinformovania, ako aj výzve týkajúcej sa radikalizácie. Tieto javy by mohli vážnym spôsobom ohroziť základy našej demokracie, narušiť dôveru v právny štát a demokratické inštitúcie a oslabovať pocit spolupatričnosti v rámci európskych spoločností a medzi nimi.

(4) Nedostatočná informovanosť o základoch Únie, dôvodoch jej vzniku a jej základnom fungovaní podporuje dezinformovanie a bráni vytváraniu informovaných názorov na jej činnosti. Znalosti o rozmanitosti Únie a jej členských štátov podporujú vzájomný rešpekt, porozumenie a spoluprácu v rámci členských štátov a medzi nimi.

(5) Vzdelávanie na všetkých úrovniach a od raného veku zohráva kľúčovú úlohu pri propagácii a výučbe spoločných hodnôt. Pomáha zabezpečiť sociálne začlenenie tým, že každému dieťaťu poskytuje rovnakú príležitosť uspieť. Poskytuje príležitosti na to, aby sa z detí stali aktívni a kriticky uvedomelí občania, a prispieva k lepšiemu pochopeniu európskej identity.

(6) Európski lídri v rámci Agendy lídrov diskutovali v novembri 2017 v Göteborgu o význame vzdelávania a kultúry pre budúcnosť Európy. V rámci poskytnutia podkladov pre túto diskusiu Komisia predložila svoju víziu pre európsky vzdelávací priestor a navrhla niekoľko iniciatív vo svojom oznámení s názvom „Posilňovanie

európskej identity vzdelávaním a kultúrou“[26], v ktorom sa uvádza, že „posilňovanie európskej identity má zásadný význam a vzdelávanie a kultúra sú jeho najlepšou hybnou silou“.

(7) Jeden z cieľov rámca ET 2020 pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave[27], konkrétne podpora rovnosti, sociálnej súdržnosti a aktívneho občianstva, bol stanovený na základe toho, že v rámci vzdelávania by sa mali podporovať medzikultúrne zručnosti, demokratické hodnoty a rešpektovanie základných práv, malo by sa ním bojovať proti všetkým formám diskriminácie a rasizmu a malo by vybaviť mladých ľudí schopnosťami pozitívnej interakcie s rovesníkmi z rozmanitých prostredí.

(8) V Parížskej deklarácii[28], ktorú 17. marca 2015 prijali európski ministri školstva, sa stanovil záväzok členských štátov presadzovať spoločné hodnoty, posilňovať kritické myslenie a mediálnu gramotnosť, inkluzívne vzdelávanie a medzikultúrny dialóg. Reakcie na verejnú konzultáciu v rámci celej EÚ[29] jasne ukazujú, že inkluzívne vzdelávanie by sa malo podporovať. Iba 16 % respondentov sa domnieva, že v súvislosti so vzdelávaním sa tento cieľ v súčasnosti naozaj realizuje; 95 % sa domnieva, že vzdelávanie by malo pomôcť mladým ľuďom pochopiť význam spoločných hodnôt a že Únia by mala členským štátom pomáhať pri plnení tejto úlohy (98 %).

(9) Prieskum siete Eurydice z roku 2017 o výchove k občianstvu na školách v Európe[30] ukazuje, že výchova k občianstvu je v súčasnosti v centre pozornosti vo viacerých európskych krajinách. Približne polovica krajín však ešte stále nemá vypracované politiky na zahrnutie výchovy k občianstvu do počiatočnej odbornej prípravy učiteľov. Preto by sa učitelia mali podporovať a malo by sa posilniť ich postavenie prostredníctvom opatrení na vytvorenie kultúry otvoreného vzdelávania a zabezpečenie efektívneho vyučovania v rôznorodých učebných skupinách s cieľom vyučovať občianske kompetencie, odovzdávať spoločné dedičstvo Európy, vštepovať spoločné hodnoty a pôsobiť ako vzor pre učiacich sa.

(10) V niekoľkých členských štátoch je aj naďalej naliehavým problémom radikalizácia vedúca k násilnému extrémizmu. Presadzovanie spoločných hodnôt ako vektora sociálnej súdržnosti a integrácie, a to aj prostredníctvom politík v oblasti vzdelávania, je neoddeliteľnou súčasťou riešenia tejto otázky. S cieľom podporovať členské štáty v ich úsilí zriadila Európska komisia v júli 2017 expertnú skupinu na vysokej úrovni pre oblasť radikalizácie[31], ktorá má identifikovať podporné opatrenia vrátane opatrení v oblasti vzdelávania.

---

26 https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf

27 Spoločná správa Rady a Komisie z roku 2015 o vykonávaní strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) – Nové priority pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy (Ú. v. EÚ C 417, 15.12.2015).

28 http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/news/2015/documents/citizenship-education-declaration_en.pdf

29 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/results-citizenship-consultation_en.pdf

30 https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/6/68/215_EN_Citizenship_2017_N.pdf

31 Rozhodnutie Komisie z 27. júla 2017, ktorým sa zriaďuje expertná skupina Komisie na vysokej úrovni pre oblasť radikalizácie. Ú. v. EÚ C 252/3, 3.8.2017.

(11) V najnovších výsledkoch prieskumu PISA[32] a Monitoru vzdelávania a odbornej prípravy z roku 2017[33] sa zdôrazňuje prepojenie medzi nerovnosťami vo vzdelávaní a sociálno-ekonomickým zázemím študentov. Údaje z Programu pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) poukazujú na to, že študenti z chudobnejších domácností dosahujú trikrát častejšie horšie výsledky ako ich spolužiaci z ekonomicky silnejších domácností a že u študentov z prisťahovaleckého prostredia je pravdepodobnosť, že budú dosahovať slabšie výsledky ako iní študenti, dvakrát vyššia. S cieľom zabrániť marginalizácii mladých ľudí je dôležité zabezpečiť inkluzívne a spravodlivé systémy vzdelávania, ktoré podporujú súdržné spoločnosti, kladú základy pre aktívne občianstvo a posilňujú zamestnateľnosť.

(12) Prieskumy Eurobarometra zdôrazňujú pozoruhodne nízku úroveň znalostí o Únii. Podľa prieskumu z roku 2014 sa 44 % ľudí domnieva, že iba málo rozumejú tomu, ako Únia funguje[34], pričom prieskum z roku 2011 ukazuje, že relatívna väčšina má pocit, že nie sú dostatočne informovaní o Európskej únii[35]. V tej istej štúdii sa takisto zistilo, že tretina ľudí nevie presne, koľko členských štátov má Únia[36]. Napokon podľa najnovšieho prieskumu Eurobarometra[37] 35 % respondentov považuje porovnateľné vzdelávacie normy za veľmi užitočné pre budúcnosť Európy.

(13) V tejto súvislosti má zásadný význam, aby členské štáty zintenzívnili svoje úsilie pri ďalšom plnení všetkých cieľov Parížskej deklarácie z roku 2015. Je osobitne dôležité ďalej podporovať spoločné hodnoty ako hybné sily súdržnosti a začleňovania, podporovať zavádzanie prostredí participatívneho učenia na všetkých úrovniach vzdelávania, zlepšovať odbornú prípravu učiteľov v oblasti občianstva a rozmanitosti a zlepšovať mediálnu gramotnosť a schopnosti kritického myslenia u všetkých učiacich sa.

(14) Na dosiahnutie súdržnejších spoločností je nevyhnutné zabezpečiť účinný rovnaký prístup ku kvalitnému inkluzívnemu vzdelávaniu pre všetkých učiacich sa vrátane osôb s prisťahovaleckým pôvodom, osôb zo znevýhodnených sociálno-ekonomických prostredí a osôb s osobitnými potrebami. Členské štáty by pri svojom úsilí mohli využívať existujúce nástroje Únie, najmä program Erasmus+, európske štrukturálne a investičné fondy, program Kreatívna Európa, program Európa pre občanov, program Práva, rovnosť a občianstvo, Európsky zbor solidarity a program Horizont 2020, ako aj usmernenia a odborné znalosti Európskej agentúry pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania.

(15) Program Erasmus+ je dôkazom, že mobilita a cezhraničné kontakty sú najúčinnejším spôsobom, ako zažiť európsku identitu. Je nevyhnutné, aby všetky kategórie študentov

---

32 https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf

33 http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_sk

34 Štandardný Eurobarometer 81, jar 2014, s. 117, (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb81/eb81_publ_en.pdf).

35 Štandardný Eurobarometer 75, jar 2011, s. 48, (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb75/eb75_publ_en.pdf).

36 Štandardný Eurobarometer 75, jar 2011, s. 50, (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb75/eb75_publ_en.pdf).

37 Osobitný Eurobarometer 467, jeseň 2017, s. 6: „Väčšina respondentov si myslí, že porovnateľná životná úroveň by bola veľmi užitočné pre budúcnosť Európy (52 %), a viac ako jedna tretina (35 %) uvádza porovnateľné vzdelávacie normy“, http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2179http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2179).

mohli rovnocenným spôsobom využívať možnosti, ktoré ponúka tento program, a to najmä prostredníctvom školských výmen medzi členskými štátmi. Virtuálna mobilita, najmä prostredníctvom siete eTwinning, je výborným nástrojom, ktorý umožňuje priamy kontakt medzi žiakmi, a v nadchádzajúcich rokoch sa bude využívať vo väčšom meradle a v kombinácii s fyzickou mobilitou.

(16) Zavedenie európskeho rozmeru do vzdelávania by malo napomáhať učiacim sa, aby zažívali európsku identitu v celej jej rozmanitosti, a malo by posilňovať pocit európskej spolupatričnosti ako doplnku k ich miestnym, regionálnym a národným identitám a tradíciám. Rovnako je to dôležité v záujme podpory lepšieho chápania Únie, ako aj jej členských štátov.

(17) Toto odporúčanie plne rešpektuje zásady subsidiarity a proporcionality. Obsahom tohto odporúčania nie sú dotknuté existujúce vnútroštátne iniciatívy v týchto oblastiach, a najmä v oblasti vnútroštátneho občianskeho vzdelávania,

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE

Členské štáty by mali:

Presadzovanie spoločných hodnôt

1. Posilňovať uznávanie spoločných hodnôt stanovených v článku 2 Zmluvy o Európskej únii už od raného veku a na všetkých úrovniach vzdelávania s cieľom posilniť sociálnu súdržnosť a pocit spolupatričnosti na miestnej, regionálnej a vnútroštátnej úrovni a na úrovni Únie.

2. Pokračovať v plnení záväzkov stanovených v Parížskej deklarácii, najmä prostredníctvom:

   a) podpory vzdelávania zameraného na občianstvo a etiku, ako aj otvoreného vzdelávacieho prostredia v záujme podpory tolerantných a demokratických postojov;

   b) posilňovania kritického myslenia a mediálnej gramotnosti, najmä pokiaľ ide o používanie internetu a sociálnych médií s cieľom zvyšovať informovanosť o rizikách súvisiacich so spoľahlivosťou informačných zdrojov a pomáhať pri vytváraní si zdravého úsudku;

   c) rozvoja štruktúr, ktoré podporujú aktívnu účasť učiteľov, rodičov, študentov a širšej komunity na riadení školy, a

   d) podpory príležitostí na demokratickú účasť mladých ľudí a aktívnu a zodpovednú komunitnú účasť.

3. Účinne využívať existujúce nástroje na podporu občianskeho vzdelávania, najmä v súvislosti s Rámcom Rady Európy pre kompetencie pre demokratickú kultúru[38].

Poskytovanie inkluzívneho vzdelávania

4. Presadzovať inkluzívne vzdelávanie pre všetkých učiacich sa, a to najmä:

   a) zapojením všetkých žiakov do kvalitného vzdelávania od raného veku;

   b) poskytovaním potrebnej podpory žiakom a študentom v súlade s ich potrebami vrátane žiakov a študentov zo znevýhodnených sociálno-ekonomických prostredí, z prisťahovaleckého prostredia, s osobitnými vzdelávacími potrebami a najtalentovanejších študentov;

   c) uľahčovaním prechodu medzi rôznymi stupňami vzdelávania a umožňovaním poskytovania vhodného vzdelávacieho a profesijného poradenstva.

5. Účinne využívať Európsku agentúru pre rozvoj špeciálneho a inkluzívneho vzdelávania[39] s cieľom vykonávať a monitorovať úspešné prístupy k začleňovaniu vo svojich vzdelávacích systémoch.

Podpora európskeho rozmeru vo výučbe

6. Podporovať európsky rozmer vyučovania posilňovaním:

---

[38] Kompetencie pre demokratickú kultúru – Žime spolu ako rovnocenní partneri v kultúrne rozmanitej demokratickej spoločnosti (2016), https://www.coe.int/en/web/education/competences-for-democratic-culture.

[39] Ako sa stanovuje v článku 10 nariadenia (EÚ) č. 1288/2013, ktorým sa zriaďuje „Erasmus +“: program Únie pre vzdelávanie, odbornú prípravu, mládež a šport.

a) chápania európskeho kontextu a spoločného dedičstva a informovanosti o rozmanitosti členských štátov Únie;

b) chápania základov a fungovania Únie;

c) účasti študentov a učiteľov v sieti eTwinning a na cezhraničnej mobilite, najmä v školách;

d) projektov v praxi zameraných na zvyšovanie povedomia o Európskej únii vo vzdelávacích strediskách, a to najmä prostredníctvom priamej interakcie s mladými ľuďmi.

Podpora učiteľov a výučby

7. Umožňovať učiteľom, vedúcim pracovníkom škôl a akademickým pracovníkom presadzovanie spoločných hodnôt a poskytovanie inkluzívneho vzdelávania prostredníctvom:

a) opatrení na posilnenie postavenia učiteľov, vedúcich pracovníkov škôl a akademických pracovníkov, ktoré im pomôžu sprostredkúvať spoločné hodnoty a presadzovať aktívne občianstvo a zároveň prenášať pocit spolupatričnosti a reagovať na rôzne potreby učiacich sa, a

b) presadzovania výmenných programov a programov partnerského učenia, ako aj poradenstva a mentorstva pre učiteľov a akademických pracovníkov.

Vykonávanie opatrení

8. Preskúmať a podľa potreby zmeniť existujúce politiky a postupy v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a neformálneho vzdelávania s cieľom postupovať podľa týchto odporúčaní.

9. Identifikovať nedostatky a posilňovať zapojenie verejnosti, konzultáciu a zber údajov s cieľom zlepšiť tvorbu politík založených na dôkazoch v oblasti sociálneho a občianskeho rozmeru vzdelávania a odbornej prípravy.

10. Naďalej spolupracovať v strategických rámcoch EÚ pre spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, mládeže, športu a kultúry prostredníctvom partnerského učenia a výmeny osvedčených postupov s cieľom podporovať spoločné hodnoty.

11. Efektívne využívať finančné nástroje EÚ, najmä program Erasmus+, európske štrukturálne a investičné fondy, program Kreatívna Európa, program Európa pre občanov, program Práva, rovnosť a občianstvo a program Horizont 2020 v záujme vykonávania týchto odporúčaní.

VÍTA ZÁMER KOMISIE:

12. Podporovať členské štáty pri vykonávaní ustanovení tohto odporúčania prostredníctvom dostupných nástrojov a finančných nástrojov, najmä prostredníctvom školskej mobility a siete eTwinning.

13. Podporovať národné a regionálne reformy politík a zlepšovanie praxe prostredníctvom rámca ET 2020 pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy a akéhokoľvek následného rámca.

14. Vypracúvať a pravidelne prehodnocovať praktické referenčné nástroje a usmerňovacie dokumenty pre tvorcov politík a odborníkov z praxe a podporovať výskum a zapojenie zainteresovaných strán s cieľom odstrániť nedostatky vo vedomostiach.

15. Posudzovať a vyhodnocovať opatrenia prijaté v nadväznosti na toto odporúčanie, najmä prostredníctvom rámca ET 2020 vrátane Monitora vzdelávania a odbornej prípravy.

V Bruseli

Za Radu
predseda